

SCIENTIFIC DISCUSSION

VOL 1, No 24, (2018)

Scientific discussion
(Praha, Czech Republic)

ISSN 3041-4245

The journal is registered and published in Czech Republic.

Articles are accepted each month.

Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

- **Chief editor:** Zbyněk Liška
- **Managing editor:** Štěpán Kašpar
- Leoš Vaněk (Metropolitní univerzita)
- Jarmila Procházková (Univerzita Karlova v Praze)
- Hugues Bernard (Medizinische Universität Wien)
- Philip Brinkerhoff (Universität zu Köln)
- Zofia Jakubowska (Instytut Stosunków Międzynarodowych)
- Łukasz Woźniak (Uniwersytet Warszawski)
- Petr Novikov — Ph.D, Chair of General Psychology and Pedagogy.
- Daniel Skvortsov — Ph.D., assistant professor of history of medicine and the social sciences and humanities.
- Lyudmila Zhdannikova — PhD in geography, lecturer in social and economic geography

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal.

Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

«Scientific discussion»

Editorial board address: Korunní 1151/67, 130 00 Praha 3-Vinohrady

E-mail: info@scientific-discussion.com

Web: www.scientific-discussion.com

CONTENT

SECTION OF BIOLOGICAL AND MEDICAL SCIENCES

<i>Akhmedov Kh., Rustamova R.</i> THE ROLE OF ENVIRONMENTAL FACTORS IN THE PROGRESSION OF RHEUMATOID ARTHRITIS 3	<i>Vdovychenko S.Yu., Vityuk A.D., Shlemkevych A.M.</i> ENDOTHELIAL DYSFUNCTION AND APOPTOSIS MARKERS IMPORTANCE FOR THE EARLY DIAGNOSIS OF MOTHER-PLACENTA-FETUS SYSTEM DISTURBANCES 5
--	---

SECTION OF HISTORICAL SCIENCES

<i>Korniienko O.</i> SOVIET FASHION UNDER IRON CURTAIN: OFFICIAL DISCOURSE AND REALITY 10	<i>Sutyryna O.N., Sukhova A.G.</i> THE HISTORICAL SETTLEMENT AS PART OF THE CULTURE OF THE PEOPLES OF RUSSIA: LEGAL ASPECTS 12
---	---

SECTION OF HUMANITARIAN AND PHILOLOGICAL SCIENCES

<i>Gromtsev O.V.</i> THE PHENOMENON OF PRECARIAT AS A FACTOR OF TRANSFORMATION OF SOCIAL AND LABOR PROCESSES..... 15	<i>Kobzieva I.</i> PHENOMENON OF THE BODY OF HUMAN AS ANTHROPOLOGICAL OBJECT OF A PHILOSOPHICAL DISCOURSE..... 21
<i>Drobotenko M.</i> A PHILOSOPHY OF THE CURRICULUM IN PHILOSOPHICAL DISCIPLINES..... 17	<i>Usmanova S.G., Lutfullina M.R.</i> PROFORIENTATION WORK IN THE CONDITIONS OF CORRECTION SCHOOL FOR HIGH SCHOOL STUDENTS..... 25

SECTION OF SOCIAL AND ECONOMIC SCIENCES

<i>Kveliashvili I.</i> THE CONCEPT OF STAKEHOLDERS IN THE STATE CUSTOMS ADMINISTRATION..... 27	<i>Lenska N.</i> ANALYSIS OF REALIZATION OF THE INVESTMENT PROJECT ON THE EXAMPLE OF THE DANCE STUDIO "PIROUETTE" 34
<i>Kolos I.V.</i> STANDARDIZATION OF INFORMATION FLOWS IN THE SYSTEM LEAN MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES..... 30	<i>Penshin N.V.</i> DRIVER - THE MAIN GUARANTEE OF SECURITY ROAD SAFETY 40
	<i>Shulika A.</i> THE FORMATION OF THE POLICY OF SOCIAL PARTNERSHIP IN UKRAINE 44

SECTION OF THE APPLIED PHYSICS

<i>Stoev M., Shuyshbayeva N.N., Musenova E.K., Tanasheva N.K.</i> EFFICIENT APPLICATION OF SOLAR BATTERIES FOR WATER TREATMENT FILTERS 48

гальнення; навпаки, вона підтримує ідею рівноважного дидактизму. Міждисциплінарна стратегія формування навчального плану з філософських дисциплін постулює необхідність соціально-економічного прагматизму у розвитку педагогічної діяльності. У зв'язку з цим йдеться про формування освітньої стратегії з кардинально іншими акцентами – «освіта для філософії» [5]. Це передбачає організацію компетенцій щодо певної системи цінностей, які відповідають такому підходу. Наприклад, нарративний дидактичний дискурс, який зосереджений на студенті, вимагає залучення соціально-освітніх суб'єктів до належного розвитку педагогічної діяльності. Це спричинює бурхливе наростання численних педагогічних та дидактичних інновацій. Тому модель «освіта для філософії» у своєму соціальному вимірі сприяє осмисленню і інституційній адаптації цих пропозицій.

Як уже зазначалося, у контексті певних соціальних, політичних та економічних змін розмірність філософської дисципліни зазнала ряду метаморфоз з точки зору введення її як дисципліни в (між)національних освітніх системах. У цьому контексті «освіта для філософії» є особливим видом освіти, у тому сенсі, що передбачає повторне асоціювання певних епістемних відповідей, через які можна пояснити зміст навчання. Тобто, навчальний план буде враховувати особливості розвитку тих компетенцій, які стосуються ідеї строгості, системності, наукової відкритості, методології тощо. Відтак, проблемні блоки у навчальному плані структуруватимуться навколо таких проблем, як: висвітлення міждисциплінарних цінностей на соціальному рівні; соціальні, економічні та політичні зв'язки сучасних освітніх (філософських) співтовариств; епістемні культури та практики, аналіз контекстів у яких вони виникли і функціонують; новітні дидактичні моделі та стратегії; сучасні філософські дисциплінарні проекти, на кшталт «Економічна філософія», «Філософська психологія», «Економічна гносеологія» та ін.

Література

1. Bloom H. The Western Canon. – London: Macmillan, 1994
2. Habermas J. Universität in der Demokratie - Demokratisierung der Universität // Kleine politischen Schriften/ Frankfurt am. Main 1981. S. 148-149
3. Ledoux A. O. Teaching Meditation to Classes in Philosophy. DOI: <https://www.bu.edu/wcp/Papers/Teac/TeacLedo.htm>
4. MacIntyre A. After Virtue: A Study of Moral Theory. – London: Duckworth, 1981
5. Marius-Costel EȘI Education for and as philosophy – a didacticist approach // Philosophy, Social and Human Disciplines. – 2014. – vol. II – P. 33 – 42
6. Rorty R. The historiography of philosophy: four genres // Philosophy in History, ed. Richard Rorty, J. B. Schneewind and Quentin Skinner. – Cambridge: Cambridge University Press, 1984. - P. 49 – 77
7. Searle J. R. Rationality and Realism: What is at Stake? // Daedalus. – 1992 – volume 122. – № 4 – P. 55 – 84.p.
8. Searle J. R. The Storm over the University // Debating P.C. – Paul Berman ed. – New York: Dell, 1992. – P. 85 – 123.
9. Siegel H. R Gimme that old-time Enlightenment Meta-Narrative: Radical Pedagogies (and Politics) require old-fashioned epistemology (and moral theory) // Inquiry: Critical Thinking Across the Disciplines. – 1993. – Vol 11. – № 4. –P. 1 – 21.
10. Siegel H. R. Educating Reason – Rationality, Critical Thinking and Education. – London: Routledge, 1988.
11. Siegel H. Rationality and Ideology // Educational Theory. – 1987. – Vol 37. – № 2. – P. 153 – 167.
12. Taylor C. The Politics of Recognition // Multiculturalism. – Amy Gutmann, ed. – Princeton: Princeton University Press, 1994). – P. 25 – 73
13. Thornbury R. The teaching of philosophy and the pre-philosophical curriculum in schools and colleges. Thesis presented for degree of Doctor of philosophy. – University of London Institute of Education August, 1998. – 409 p

ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО ТІЛА ЯК АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ОБ'ЄКТ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Кобзєва І.О.

*канд.пед.наук, докторант кафедри філософії
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

PHENOMENON OF THE BODY OF HUMAN AS ANTHROPOLOGICAL OBJECT OF A PHILOSOPHICAL DISCOURSE

Kobzieva I.

*Ph.D. candidate, doctoral student of department
of philosophy at H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University*

Анотація

Стаття присвячена антропологічному аналізу сучасної проблеми людського тіла, актуальному для багатьох сучасних філософських досліджень. Особливу увагу приділено надможливостям людини. Людина постає горизонтом антропологічної граничності у рамках філософського дискурсу. Тіло, як атрибут спортивної, психологічної та екстремальної діяльності розкривається шляхом виявлення його філософських характеристик. Зазначено, що людина не може завжди бути на грані своїх надможливостей.

Abstract

The article is devoted to anthropological analyze of the modern problem of the human body which is relevant to many philosophical researches. Particular attention is paid to superhuman ability. The human is as horizon of an anthropological ultimacy within a particular discourse. Body as an attribute of sports, psychological, mental and extreme activities is disclosed through the revealing its philosophic characteristics. It is noted that the a human can not always be on the verge of his superhuman ability. In the concluding part of the article it's said that the human body is endowed superpower, superfastness, superhumanity, but there is no clear quantitative articulation of this parameter. On the one hand, the volume of physical loads can be quantitatively higher than the measure for a person, but on the other hand, it is still impossible to calculate this measure.

Ключові слова: тіло, людина, надможливості, надлюдина.

Keywords: body, human, superhuman ability, overman.

«Те, до чого здатне наше тіло, до сих пір ніхто ще не визначив»

Спіноза

Постановка проблеми. Проблема людського тіла – основний сюжет філософських досліджень останнього сторіччя. На рубежі ХХ-ХХІ ст. радикально змінюється ставлення до тіла. Факторами, які впливають на цей процес можна назвати: прорив в області генетики і біології, «золотий вік» фантастики, концентрація на ролі особистості в історії з одночасним сплеском масової свідомості. Відповідно до цього, тіло все більше підлягає читанню, розумінню, інтерпретації, віртуальному уявленню, генетичній розшифровці – і все менше таким «старовинним» способам його сприйняття, як дотик і чуттєва насолода. «Людське тіло, наше тіло, здається зайвим у своїй розпростертості, в складності і множинності своїх органів, тканин і функцій, тому що сьогодні все концентрується в мозку і генетичному коді, які цілком вичерпують операційне визначення буття», – писав Жан Бодрійяр в книзі «екстаз комунікації» [7, р. 18]. А останнім часом спостерігається справжня паніка навколо тіла – спортивна, сексуальна, модельна, іміджева, наукова, рекламна, гламурна – обумовлена саме зникненням тіла та його витіснення в історію людського роду, в біологічне минуле еволюції. Прагнення перевершити норму, поставити рекорд, довести до хибного удосконалення, дресировати, муштрувати м'язи, націлюватися на механічний результат стає пріоритетним. Але чи існує грань цих надзусиль? Відповіді поки немає.

Аналіз філософських літературних джерел свідчить про те, що для філософської думки в Україні останніми роками визначним фактором для досліджень є проблема людської тілесності (О. Гомілко, Л. Газнюк, В. Косяк, Л. Мазур, А. Коваленко, О. Муха, Ю. Компанієць, О. Вербицька), але при цьому вони зрідка звертається до об'єкта дослідження яким є тіло.

За основу для нашого дослідження ми взяли роботи, присвячені проблемам тіла, які належали Мерло-Понті, Нансі, Ле Гоффу, В. Подорозі, С. Хоружому, Р. Маслову, Н. Маньковській, М. Н. Епштейну.

Термін «дискурс», завдяки роботам Мішеля Пешьо, Мішелю Фуко, набув філософського звучання і перебуває в полі зору постійної уваги науковців. Вітчизняні вчені С. Бистрицький, І. Бичко,

В. Горський М. Кисельов, С. Кримський, В. Табачковський, М. Попович, В. Шинкарук, В. Білогур здійснили філософсько-антропологічний дискурс людини.

В сучасній науці нові відкриття тіла в різноманітних галузях теоретичного знання ведуть його до розкладу на багато складових. З'являється проблема філософського осмислення уявлень про тіло та його фізичні надможливості.

Метою дослідження є філософський аналіз тіла та тілесних надможливостей людини.

В дослідженні використовуються **методи** філософської антропології та феноменологічний метод, який дозволяє розглядати тіло людини в якості феномену, тобто як проблему саму по собі.

Результати дослідження. Філософським осмисленням тіла в сучасній філософії, як вищим органом космічного життя і його мінливими духовно-культурними сенсами займається фізіософія або соматософія. Це нова галузь філософської антропології, яка в умовах «посттілесної», постбіологічної цивілізації має повернути людини тілесно духовну повноту [4, с.13]. Фізіософія має загальний предмет з фізіологією: життєдіяльність цілісного організму і окремих його органів, але при цьому вноситься софійне осягнення організму, який сам є органом якогось цілого. Фізіософія вивчає мудрість тіла, його космічні, культурні, спиритуальні, містеріальні смисли, які розгортаються в ритуально-релігійній, суспільно-трудова, етико-міжособистісної і художньо-символічній практиці [6, с. 10-15].

Виходячи з сучасних філософсько-антропологічних поглядів, виділяють два виміри визначення природи тіла людини: матеріально-фізичний та ідеальнодуховний. Нас цікавить саме перший вимір, який створює модель зовнішньої реальності людини. Зафіксуємо свій погляд на тілесній та фізичній антропній визначенності.

Тіло людини має здібності до багатьох видів діяльностей. Його ресурси настільки великі, що дуже важко та майже неможливо це для себе уявити. До таких ресурсів тіла можна віднести фізичні надможливості. Вони закладені у кожній людині. Цієї думки дотримується Р. Мавлютов, 2015. При цьому не обов'язково створювати майже нелюдські умови, щоб перевірити свої здібності.

Еволюція готувала людей до полювання на мамонтів і до відтворення потомства. Природа і не припускала, що ми будемо плавати наввипередки, штовхати футбольний м'яч або робити кульбіти,

стрибаючи з десятиметрової вишки. При осмисленні та вивченні тіла людини деякі вчені заявляють про необмежені резерви та про невичерпні фізичні можливості людини. До їх числа можна віднести відомого українського кардіолога М.М. Амосова та І.І. Брехмана. Але інші дотримуються думки, що фізичні та інтелектуальні «сховища» тілесного організму людини вже вичерпані (В. Дубровський).

Проблематика осмислення тіла та тілесності у зв'язку зі спортивною діяльністю вкорінена вже в Античності (Платон та Аристотель про підготовку атлетів) та продовжує свій розвиток і наразі. Все частіше вчені говорять, що в олімпійських видах спорту людина впритул підійшла до межі своїх фізичних можливостей. Прикладом меж можливостей людського тіла можуть бути сучасні олімпійські чемпіони Майкл Фелпс та Усейн Болт. Наша анатомія вказує, що ми здатні досягти лише цього. Попри дуже старанні тренування, м'язи важкоатлета можуть підняти тільки певний вантаж. І так само, через фізичні обмеження, людина не може подолати 9-секундний бар'єр за стометрівку. Олімпійський девіз «Citius, Altius, Fortius!», що означає «Швидше, вище, сильніше!» за останні сто років змінив тренуваних людей на неймовірних надлюдей. Ми стикаємося з ідеєю надлюдини, протягом усієї історії філософської думки, коли вона у фізичному відношенні виходить за межі людського та наділена героїзмом (Н. Хамітов, 2014). Хоча єдиної дефініції цього терміну вироблено не було.

Сучасна людина, під впливом глобальних змін, невпинно змушує своє тіло робити те, що з точки зору анатомії здається неймовірним. На кожній Олімпіаді, ми бачимо чоловіків і жінок, яким закони природи як ніби не писані. Бажаючи побити рекорди, вони давно вже вийшли за рамки всіх можливих людських можливостей. Спортсмени екстракласу – в якомусь сенсі примха природи, свого роду мутанти. Вони змушують своє тіло робити щось позамежне. Супермени наших днів з'являються, коли збігається безліч факторів: генетичних, психологічних, культурних, фінансових, та генетика визначає далеко не все. Який з них найбільш важливий? Крім здатності стоїчно переносити біль для кожного виду спорту потрібні особливі фізичні дані. Одні вимоги очевидні, інші відомі лише фахівцям. Для плавців крім іншого важливим є зріст. У важкоатлетів потужні стегна – але їм зовсім не обов'язково володіти масивною фігурою культуриста. Щоб стати серйозним веслувальником, потрібні довгі руки і ноги, що дозволяють максимально використовувати принцип важеля; ще потрібна особлива витривалість. Ноги бігунів мають м'язи з високим відсотком «повільних» волокон. Робочі м'язи гімнастів – дуже сильні, але не масивні. Невелика вага для них – перевага: більшим атлетам складніше розганятися і гальмувати. До того ж легкі спортсмени рідше травмують суглоби і сухожилля при приземленні з висоти кількох метрів. З цієї ж причини художні гімнастки такі юні. В сучасному світові гімнастіві екстра-класу

потрібні чарівність, вміння подобатися публіці, природне почуття краси.

Дуже чітко висловив свою думку вчений дослідник М. Ібрагімов, 2013 про те, що екстремальна ситуація, під час виступу в змаганні, являє собою максимальне відхилення від повсякденного, розміреного або контрастного існування людини й вимагає надзвичайного напруження фізичних і психічних сил спортсмена. Спортивне змагання є одним із видів соціальної діяльності, у якій постійно відбувається боротьба за самоствердження, самовияв людської індивідуальності, егоїстичний (розумний чи нерозумний) потяг до володарювання (Ф. Ніцше) [3, с.6-12].

Сам спорт не має тілесних меж. Заняття спортом в ХХІ ст. – це свято людини над природою. Спортсмен долає власні людські, антропоморфні кордони, дані від природи і придбані в боротьбі з тілом Іншого. Спортсмен наділений легітимною здатністю безмежно удосконалювати дану йому людську тілесність. Спортивне тіло позбавлене не тільки зовнішніх, соціально обумовлених кордонів тілесної модифікації, але і самообмеження. Спортивні практики з плином часу вимагають нових форм репрезентації спортивного тіла. У цьому контексті формується концептуальна ідея «спортсмена-надлюдини». Спортсмен більш не є солістом, одноосібним володарем і розпорядником не тільки своїх здібностей, своїх результатів, але навіть власного тіла. Спортивне тіло – це соматична конструкція, немислима поза культурних, політичних і соціальних установок. Спортсмен синтезує необхідні соціальні інгредієнти сучасного суспільства і демонструє їх на прикладі власного соціального і культурного тіла [1, с.51-58].

Підстави випробувати сили організму людині дає не тільки спорт. Часом людський організм виявляє зовсім несподівані здібності не тільки в умовах спортивних змагань. Цілком ймовірно, що мова йде просто про унікальних людей, здібності яких з якихось причин опинилися винятковими. Але такі ж виняткові здібності іноді раптом виявляються і у самих звичайних людей, що опинилися в незвичайних обставинах. Крім незвичайної сили, швидкості і витривалості, людський організм іноді проявляє і настільки ж несподівану міцність. Усі ми чули про історії тендітних дівчат, які підіймали автомобілі, про тих хто впав з великої висоти, відбувшись лише тільки кількома подряпинами. Життєвих прикладів безліч і сьогодні наука дає наукове пояснення всім цим надможливості в стресовому стані. Тут можна пригадати Ф.Ніцше, який вихвалає небезпеку, яка може актуалізувати надздібності людини та пошуки небезпеки стають тим самим шляхом для самоактуалізації надлюдини. Хоча він практично нічого не говорить про фізичну силу своєї надлюдини, тому що Ніцшеанська надлюдина – це аксіологічна новий тип людини. Але слід пам'ятати, що людина не може постійно перебувати у такому стані, навіть для досягнення високих спортивних результатів, вона би просто вичерпала свої сили.

Звернемо нашу увагу і на психологічний бік цієї проблеми. Психологи стверджують: більшість спортсменів, що показують стабільно високі результати, мають дуже здорову психіку. Інакше вони нічого не добилися б, не впоравшись з величезними навантаженнями великого спорту. Комплексні дослідження, проведені протягом останніх двадцяти років, довели, що фізичні можливості людини, що знаходиться в стані трансю або під гіпнозом, значно збільшуються. Отримані дані активно використовуються і для підготовки спортсменів. І тут уже є свої відкриття. Наприклад, під час експериментів зі зміни свідомості різним групам добровольців давали дві установки: «я – сильний, я легко підніму гирю», і «гиря нічого не важить, вона легка як пір'їнка». Друга установка давала набагато більш ефективний результат. Люди не просто починали вірити у власні сили, але їм починало здаватися, що вони можуть змінювати навколишній світ. Це дає підстави деяким дослідникам припускати, що в цьому випадку, як і в разі сильного стресу, людина здатна на короткий час випасти з реальності, долаючи відомі нам закони фізики.

Діалектичні матеріалісти, навіть погоджуючись, що людина матеріальна, вони тим не менш пропагували ідею про її безмежні можливості. Говорили про невичерпні резерви мозку, про те, що правильне виховання і спосіб життя можуть все. Причому таких поглядів дотримувалися не тільки наші марксисты, але і західні мислителі. Позначалася, ймовірно, ейфорія від чудових технічних досягнень у підкоренні природи. І справді, людина може багато чого, дуже багато чого –, але не все, і при цьому за всі звершення доводиться платити. Мозок людини вивчено вченими лише на 10% зі 100% можливих, і людиною він використовується в повсякденному житті на ті самі 10%, а в деяких ситуаціях навіть менше. Отже, людина і не підозрює, скільки можливостей приховує в собі її тіло, підконтрольне саме мозку.

На даному етапі, існує певна межа того, скільки втручань у природний хід речей може витримати людське тіло. Успіхи біомедицини у сферах трансплантології, нових репродуктивних технологій (штучна інсеминація, запліднення в пробірці та трансплантація ембріона), контроль народжуваності (аборт і контрацепція), геноміка (генодіагностика, генна інженерія, генотерапія, генетична ідентифікація особистості), психофармакологія, реаніматологія та ряд інших, проблематизують традиційно сформовані межі початку й кінця людського існування, демаркацію норми та патології, розрізнення свого (власного) та чужого, морального та аморального, легального та кримінального [5, с. 309]. При, майже неглибокому дослідженні, вчені мають можливість помітити, що в сучасному суспільстві постійно з'являються «фантастичні» ідеї про те, що можна безмежно і тривалий час експлуатувати людське тіло.

Письменник Артур Чарльз Кларк у своїй книзі «Profiles of the Future» (1962) говорив, що єдиний

спосіб визначити кордони можливого – це вийти за ці самі кордони. На жаль подібні ситуації завжди супроводжуються великою небезпекою та ризиком для життя. Людина не може завжди бути на грані надможливостей. Це може привести її до загибелі.

Висновки. Тіло людини може наділятися надсилою, надшвидкістю, надспритністю, але чітких кількісних артикуляції цих параметрів немає. З одного боку об'єм фізичних навантажень кількісно може перевищувати міру для людини, але з іншого боку, всеж неможливо калькулятивно визначити цю міру.

Людина має у своєму арсеналі велику кількість нереалізованих можливостей. Але найчастіше вони існують, для того, щоб лише у екстремальних випадках бути використаними та допомогти людині. Організм людини побудований, як врівноважена та збалансована система усіх структурних елементів. І якщо відбувається перевага в той чи інший бік, виникає хворобливий стан. Фізичним тілом керують ті ж самі закони, що і будь-яким іншим тілом у Всесвіті. Тіло призначене відчувати відчуття, але це повинно відбуватися в обмежених кількостях. Воно не повинно отримувати все що захоче і все що занадто може. Це пояснюється нейрофізіологічними та механістичними обмеженнями. Тіло може отримати, але не може спожити.

Література

1. Богданова Д. Ш. Спортивное тело как объект культурфилософского дискурса // *Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина*. 2012. Volume2. №2. – с.51-58
2. Ібрагімов Михайло. Філософія спорту в соціодинаміці сучасної культури і гуманітарного наукознавства // *Вісник Прикарпатського університету Філософські і психологічні науки. Серія «Філософія»*. 2016. Вип. 20. С.7-15.
3. Ібрагімов Михайло. «Філософія спорту» – новий напрям у фізкультурно-спортивному наукознавстві? // *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць...* №. 3 (15), 2011. С.6-12.
4. Сінькевич О. Б. Ідентифікаційні практики масової культури: соціально-філософський аналіз [Текст] : автореферат... д-ра філософських наук, спец.: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Сінькевич О. Б. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2016. – 36 с.
5. Тищенко П. Новейшие биомедицинские технологии: Философско-антропологический анализ (Анализ идей либеральной евгеники Ю. Хабермасом) / П. Тищенко // *Вызов познанию: Стратегии развития науки в современном мире*. – М. : Наука, 2004. – С. 309-332.
6. Эпштейн М. Н. Философия тела. Г. Л. Тульчинский. Тело свободы. СПб. : Алетея, 2006. – 432 с.
7. Jean Baudrillard. *The Ecstasy of Communication*. New York: Semiotext(e), 1988, p. 18.